

АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В С. РИЗИНЕ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Останнім часом зростає науковий інтерес до багатовікової історії освіти регіонів України. У системі шкільної освіти національно-регіональна історія дозволяє прослідкувати поєднання загального і оригінального, специфічного, визначити стійкі, типові для всього суспільства тенденції розвитку. На наше переконання, глибокого вивчення і узагальнення потребує культурний спадок Черкаського краю, як унікального осередку і, водночас, невід'ємної складової вітчизняного культурного простору. Отже, метою нашого дослідження є визначення шляхів і особливостей розвитку системи шкільної освіти Черкащини у цілому і, зокрема, села Ризине Звенигородського району Черкаської області.

Основним провідником шкільної справи на Черкащині, як і на всій території України у XVI ст., було нижче духовенство, так звані мандрівні дяки, просвітня діяльність яких постала майже єдиним способом отримання початкової освіти селянством та міщанством. Крім того, мандрівні дяки, студенти-бурсаки, вихованці духовних шкіл, іноді й духовні особи без посади розповсюджували рукописну літературу, влаштовували театральні вистави, ходили з вертепом і в цілому являли собою унікальний культурницький феномен.

У розвитку вітчизняної і, водночас, регіональної освіти і культури в XVI-XVII ст. визначну роль відіграли братства та школи при них. Такі школи, засновані православними церковними братствами, мали велике значення для формування релігійної та національної свідомості та сприяли розвитку української культури не тільки завдяки поширенню шкільної програми, але й виданню підручників та іншої літератури.

У XVII-XVIII століттях осередками поширення освіти на Черкащині були православні храми, де діти отримували початкову освіту та засвоювали основи православ'я [4, 16]. У с. Ризине церковнопарафіяльна школа з'явилася після відміни кріпосного права. У школі працював один учитель, який навчав кілька груп дітей (відомості про їхню кількість не збереглися). Учні навчали грамоті, елементарним математичним діям і Закону Божому.

У 1913 році в селі Ризине земством було збудовано чотирикласну школу. У «Памятній книжці народных училищ и других учебных заведений Киевской Дирекции» за 1914 рік знаходимо відомості про те, що в школі навчалося 100-120 учнів, викладали 3-4 учителі [4]. У вказаному документі зазначено: «Ризинська, земська, чотирьохкомплектна школа, в с. Ризине, Багвянской волості, відкрита 15 жовтня 1913 року, поселена у вла-

сний будинок. На утримання відпускалось 3352 рублі, з яких державних грошей було 1680 рублів і земських 1672 рублі. В ній навчалось 122 хлопчики і 41 дівчинка. Їм надавалася 1 десятина 722 квадрати землі, на якій були розведені городи. Завідуючому учителю Матківському Андрію Федоровичу, який закінчив вчительську семінарію 1907 року, земство оплачувало 580 рублів, а за викладання співів 60 рублів і квартира. Законовчителю – священику Карашевичу Іосифу Стифановичу, який закінчив духовну семінарію, виплачувалось 240 рублів. Учителю Завадинській Єлені Григорівні, яка закінчила духовне училище, виплачувалось 420 рублів, за викладання рукоділля 80 рублів, квартиру. Учителю Чулаєвській Лідії Степанівні, яка закінчила духовне училище, нараховувалось 420 рублів і квартиру» [4, 197].

У зазначений період земства не отримували жодної матеріальної допомоги на освітні потреби з боку державної влади. Крім того, місцева адміністрація пильно слідкувала за діяльністю земської самоуправи, часто обмежуючи її ініціювання в освітній галузі. Так земства, утримуючи навчальні заклади за власний рахунок, не мали права контролю над навчальним процесом, не могли складати чи змінювати програму навчання. Звичайно, украй несприятливі матеріальні умови, а також обмеження місцевої ініціативи, негативно позначалися на розвитку початкової освіти населення.

У 1927 році ризинська школа набула статусу семирічної. Директором було призначено О.В. Александровича. Слід відзначити передових учителів цього періоду, відмінників народної освіти, серед яких І.С. Смолянченко, Н.С. Осташевський, (пізніше – директор Буцької середньої школи Маньківського району), С.С. Гришко (батько героя Радянського Союзу В.С. Гришка).

У приміщенні школи, збудованого земством у 1913 році, учні навчалися до 1995 року. 16 січня 1995 року учні і педагоги прийшли до нової будівлі [2, 1].

Нині Ризинська школа працює за технологічним профілем навчання «Лісівництво». Потреба у переході на даний напрям роботи та навчально-виховного процесу у загальноосвітній школі обумовлена гострою нестачею на ринку праці робітничих кадрів та необхідністю відновлення системи ефективної профільної професійної підготовки випускників. Неподалік с. Ризине, на хуторі Софіївці, розташовано Пехівське лісництво, що і зумовило вибір навчального профілю «Лісівництво». Працівники лісництва всіляко співпрацюють й допомагають учням та вчителям в реалізації їхніх планів.

Отже, у статті досліджено аспекти становлення та розвитку школи села Ризине Звенигородського району Черкаської області. Відтворення регіональної історії шкільної освіти забезпечує сприятливі умови для порівняльно-зіставного аналізу і узагальнень, без яких неможливо здійснити до-